

Nyhedsmedieløgik og krisediplomati

**Mark Blach-Ørsten, professor (mso),
Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab,
Roskilde Universitet, oersten@ruc.dk**

Tidligere forskning i massemedier og diplomati har peget i mange forskellige retninger, men især forsøgt at undersøge, hvordan nyhedsmedier har været med til at præge den offentlige meningsdannelse i forhold til vigtige emner i både indland og udland. Med udgangspunkt i moderne medialiseringsteori fokuserer denne artikel på, hvordan samfundets institutioner bliver påvirket af nyhedsmediernes og deres logikker, og helt specifikt hvordan denne udvikling påvirker to af de forskellige typer af krisediplomati, der er i fokus i dette temanummer: Krisediplomati forstået som »diplomati i krise« og krisediplomati forstået som »international krisestyling«.

Medier og diplomati

Forskning i internationale kriser, udenrigspolitik, diplomati m.v. har længe diskuteret, hvordan nyhedsmedier på forskellig vis kan påvirke disse forhold. En grundlæggende antagelse er, at forandringer inden for nyhedsmediernes også har betydning for den offentlige meningsdannelse i forhold til internationale kriser, udenrigspolitiske problemstillinger osv. Ser man alene på nyhedsmedier og diplomati, så foregik det »klassiske« diplomati skjult for den almindelige offentlighed bag lukkede døre med en udvalgt og begrænset mængde af deltagere. Fra midten af det tyvende århundrede og fremefter, hvor nyhedsmediernes, især tv, for alvor begynder at påvirke meningsdannelsen, bliver rammevilkårene for både politik og diplomati foran-

dret. Forskningen inden for dette område har frembragt en lang række nye diplomatibegreber: »instant diplomacy«, »telediplomacy«, »media diplomacy«, »digital diplomacy« og »public diplomacy«, uden dog at nogle af begreberne har vundet større udbredelse (Blach-Ørsten, 2014).

I denne forskning har der, som nævnt, været et særligt fokus på forholdet mellem nyhedsmediernes og dannelsen af den offentlige mening. Cohen (1986) har for eksempel fremhævet det tætte samspil mellem medier, offentlig meningsdannelse, udenrigspolitik og diplomati. Hans tese er, at medierne i stigende grad er med til at sætte rammerne for diplomatisk aktivitet. Årsagerne til dette er for det første, at både nationale og internationale nyhedsmedier er med til at videregive information til politikere, borgere og diplomater, hvad enten de befinder sig i deres hjemland eller i udlandet. For det andet gælder det, at de samme nyhedsmedier fungerer som kommunikationskanal for beslutningstagere, der kan vælge at offentliggøre beslutninger, tanker eller udspil i et medie som et led i et strategisk spil omkring en politisk udvikling (Blach-Ørsten, 2014). Og endelig spiller de nationale nyhedsmedier alene en særlig rolle i skabelsen af den offentlige mening omkring et bestemt emne, jf. teorien

om nyhedsmediernes rolle i dagsordensfastsættelse (McCombs og Shaw, 1972).

Fokus på nyhedsmediernes rolle som dagsordenfastsættelse kan også genfindes i dansk forskning (Togeby, 2003) og kan tillige genfindes i en række offentlige udredninger, der fokuserer på forandringerne inden for centraladministrationen (Blach-Ørsten, 2016). Flere af disse betragtninger fremhæver netop nyhedsmediernes stigende betydning fra 1980'erne og fremefter som en afgørende forandring af politikeres, ministres og embedsmænds omverden og arbejdsvilkår – især nyhedsmediernes konstante krav om svar og kommentarer og deres fokus på personsager og konflikt fremhæves som problematiske for ministre, embedsmænd og centraladministration.

Blach-Ørsten (2014) diskuterer nyhedsmediernes samspil og modspil med diplomatiet ud fra medialiseringsteori. Det konkluderes blandt andet, at medialiseringen af samfundet har forandret diplomatiets rammevilkår. Hvor det klassiske diplomati foregik skjult, foregår det moderne diplomati i stigende grad i et sam- og modspil med forskellige typer af medier. Medialiseringen af diplomatiet kan således på den ene side give staten og andre ressourcefulde aktører bedre muligheder for at forsøge at påvirke befolkningens holdning gennem forskellige typer af medieaktiviteter, som eksempel public diplomacy. På den anden side fører udviklingen til et potentielt tab af informationskontrol for statslige aktører, når stadig flere nyhedsmedier, både nationalt og internationalt, begynder at beskæftige sig med forhold i udlandet. Endelig kan statens egne medie- og kommunikationsaktiviteter også blive gjort til centrum for kritisk nyhedsdækning, eller dokumenter, billeder eller andet hemmeligt materiale kan lækkes til nyhedsmedierne og dermed skabe et stort pres på statslige aktører, som det skete med for eksempel Wiki-leaks og Snowdens NSA-lækage.

Medialisering og nyhedsmedieløik

Teorien om politikens medialisering tilskrives typisk Mazzoleni og Schulz, der i 1999 skrev artiklen »Mediatization of Politics: A Challenge for Democracy«. I nyere forskning i medialisering er det dog blevet populært, at tale om en første og anden bølge inden for forskningen i medialisering (Strömbäck og Esser, 2014; Blach-Ørsten, 2016). Anden bølge tager udgangspunkt i værkerne af Strömbäck (2008) og Hjarvard (2008). Her udbygges teorien om medialisering af politikken, og den søges også udviklet til en mere general samfundsteori, hvor medialisering ikke kun påvirker politik, men potentielt alle dele af samfundet (Hjarvard, 2016).

At den nyere medialiseringforskning udbredtes til en lang række emner, og dermed også en lang række forskellige forskningsområder og forskningstraditioner, bevirker dog samtidig, at en definition af begrebet besværliggøres, da det anvendes på forskellige måder af forskellige forskere. Hjarvard (2008: 28) fremhæver, at begrebet kan anvendes som en løs og overordnet betegnelse for en samfundsudvikling, som en teori om udviklingen af forholdet mellem medier og politik, eller til at undersøge medialiseringen af forskellige dele af samfundet (andre end politik) som for eksempel leg, videnskab og kultur. I denne artikel anvendes medialisering som en teori om udviklingen af forholdet mellem nyhedsmedier og politik, en udvikling der for alvor tager fart fra 1980'erne og fremefter, hvor nyhedsmedier selvstændiggøres fra de politiske partier, og hvor udviklingen af 24/7-tv og digitaliseringen af nyhedsindhold siden skaber grundlaget for en omfattende vækst i produktionen af nyhedsindhold på tværs af en lang række platforme (Blach-Ørsten, 2016; Willig et al., 2015). Artiklen trækker ligeledes på Hjarvards (2008: 29) forståelse af medialisering som et ikke-normativt begreb, hvis konsekvenser ikke kan afgøres a priori, men må undersøges konkret, analytisk og empirisk (som vil ske senere i denne artikel).

På denne baggrund defineres medialisering af politik som den »proces, hvor den politiske institution bestående af parlamenter, partier, valghandlinger osv. i stigende grad bliver afhængig af medierne og deres logik«, men samtidig også den proces, hvor »medierne integreres i de politiske organisationer og aktørernes virke« (Hjarvard 2008: 65).

Centralt i denne definition står begrebet »medielogik«. Altheide og Snow (1979) var blandt de første forskere til at anvende begrebet (Hjarvard, 2016). I deres optik var medielogik ofte lig med massemediernes overtagelse af politikken. Nyere analyser af medielogik, blandt andre Ørsten (2004/2016) og Asp (2014) forstår medielogik i et ny-institutionelt perspektiv med fokus på nyhedsmedier og ikke alle typer af medier som f.eks. sociale medier. Her bliver medielogik altså anskuet som nyhedsmedielogik. Med dette fokus skal forstås, at nyheder og nyhedsjournalistik består af en række idealer, rutiner, regler og normer, der over tid har opnået en vis gyldighed og stabilitet. Set fra dette udgangspunkt betragtes journalister som kollektive aktører, der handler ud fra en fælles »logic of appropriateness« – en passendehedslogik (March og Olson 1989; Blach-Ørsten, 2004, 2016; Strömbäck og Esser 2014).

Denne passendehedslogik, »nyhedsmedielogikken«, består blandt andet af idealforestillingen om medierne som en fjerde statsmagt samt idealet om at formidle begivenheder tilstræbt objektivt. Derudover inkluderer nyhedsmedielogikken en lang række andre elementer som: de enkelte nyhedsmediers brand og markedsposition: nyhedsmediernes forskellige genreformer (dog primært nyheden som format); nyhedskriterierne som basis for udvælgelse og vinkling af nyheder; arbejdsdelingen og ressourcfordelingen mellem nyhedsorganisationens forskellige redaktioner såvel som arbejdsdelingen mellem journalister og de bureaukratiske institutioner/organisationer, de dækker (Blach-Ørsten, 2004,

2016; Asp, 2014). I flere studier fremhæves nyhedsmediernes nyhedskriterier som det tydeligste eksempel på en konkretisering af nyhedsmedielogikken (Togeby m.fl. 2003; Strömbäck og Van Aelst, 2013). I Danmark er journalister i årevis blevet undervist efter fem nyhedskriterier (Willig, 2006). Disse kriterier – aktualitet, væsentlighed, identifikation, konflikt og sensation – hjælper journalisterne til at udvælge, hvilke historier der kommer i nyhedsmediernes, samt hvordan disse historier præsenteres. Denne forståelse af nyhedsmedielogikken går også igen i flere offentlige udredninger, der fokuserer på det forandrede forhold mellem ministre, embedsmænd og omverden (Blach-Ørsten, 2016). For eksempel kan man læse følgende i Betænkning 1354 (1998, afsnit 5.2.3):

»Udviklingen i de elektroniske medier har (...) skabt grundlaget for en større fokusering på enkeltsager og personer. De elektroniske medier fylder mere i det samlede medielandskab, og det bliver dermed den logik, som dominerer disse medier, der kommer til at påvirke dækningen af det politiske liv.«

Medialisering og krisediplomatiet:

To fokuspunkter

Resten af denne artikel vil ud fra forskellige konkrete eksempler forsøge at analysere og diskutere, hvordan nyhedsmedielogikken påvirker to af de forståelser af krisediplomati, der er i fokus i dette temanummer; krisediplomati forstået som »diplomati i krise« og krisediplomati forstået som »international krisestyring«. Nyhedsmediernes potentielle betydning som medskaber af et billede af krisediplomati, forstået som diplomati i krise« diskuteres ved at fokusere på skandaliseringen af Udenrigsministeriet i to store politiske skandaler, Lene Espersens »ferie-sag« og Udenrigsministeriets rolle i GGGI-skandalen. Her fokuseres der på, hvordan Udenrigsministeriets udvikling fra et ministerium i sin helt egen liga til et »normaliseret« ministerium (jf. Marcussens indledning i dette temanummer) også kan aflæses i nyhedsme-

diernes stigende skandalisering af dette ministerium. Dernæst fokuseres på krisediplomati forstået som »international krisestyring« ved at afdække og diskutere nyhedsmediernes rolle i dækning af internationale krige, kriser og konflikter.

Skandalisering af Udenrigsministeriet

I sin indledende artikel i dette tema fokuserer Marcussen under overskriften om krisediplomati forstået som diplomati i krise blandt andet på Udenrigsministeriets forandrede rolle. Tidligere var ministeriet (og dets embedsmænd) hævet over folkevalgte politikere og borgere, nu er ministeriet blevet normaliseret. En del af denne »normalisering« kan også aflæses i nyhedsmediers dækning af ministeriet. Som det også fremhæves ovenfor i betænkning 1354 og i Bo Smith-udvalgets rapport (2015) om forholdet mellem politikere, embedsmænd og nyhedsmedier, er det især enkeltsager og personsager, der set fra den offentlige administrations eget synspunkt i særdeleshed eksemplificerer nyhedsmedie-logikken. I forskningen inden for nyhedsmedier og politik analyseres enkeltsager og personsager ofte under overskrifte politiske skandaler (Thompson, 2002; Blach-Ørsten, 2011).

I Danmark viser analyser af politiske skandaler i danske nyhedsmedier, at der fra 1980 til 2010 er sket en klar stigning i antallet af skandaler, der opnår medieopmærksomhed (Blach-Ørsten, 2011). Dette siger ikke i selv noget om, hvor mange politiske skandaler der kan siges at være i den danske centraladministration, men udelukkende noget om, hvor mange historier om ministre/ministerier og toppolitikere der behandles som »skandaler« i de danske nyhedsmedier. De danske resultater genfindes desuden i analyser af medialiserede politiske skandaler i for eksempel de nordiske lande (Allern m.fl., 2012) og i USA (Entman, 2012).

I Danmark har en lang række ministre og

ministerier således været skandaliseret i danske nyhedsmedier fra 1980 og frem til 2010 (Blach-Ørsten, 2011). Den kendteste skandale er nok Tamil-sagen, men mange andre skandaler har også fået omfattende mediedækning, f.eks. Skattesagen, Statsløsesagen og Jægerbogssagen. Flere skandaler har ført til, at ministre enten har trukket sig eller ikke har opnået genvalg til Folketinget. Men kigger man på de ministerier, der har været skandaliseret i medierne, fremgår det tydeligt, at visse ministerier optræder hyppigere end andre. Således optræder for eksempel Skatteministeriet, Trafikministeriet og Justitsministeriet alle i flere skandaler, mens Udenrigsministeriet i perioden 1980 til 2010 kun optræder én gang. Det sker sent i den historiske udvikling af skandaler med den såkaldte »Ferie-sag« i 2010 (Blach-Ørsten, 2011). Siden 2010 har ministeriet også været skandaliseret i forbindelse med sagen om GGGI i 2013-2014, en sag der omhandlede både Lars Løkke Rasmussen og daværende udviklingsminister Christian Friis Bach.

Lene Espersens »ferie-sag«

Lene Espersens (K) feriesag begynder, da den nyudnævnte udenrigsminister aflyser et møde i Arktisk Råd i marts 2010 for i stedet at tage på påskeferie på Mallorca med sin familie. I mødet i Arktisk Råd ville blandt andre USA's udenrigsminister Hillary Clinton også deltage. Dette får de tidligere udenrigsministre Uffe Ellemann-Jensen og Niels Helveg Petersen til i nyhedsmediernes at kritisere Espersens afbud, som de mener, skader Danmarks interesser. I april følger Dansk Folkeparti op på kritikken, og en meningsmåling fra samme måned viser, at 76 pct. af danskerne finder Lene Espersens afbud til at møde Hillary Clinton »forkert«. Sagen ender med at køre resten af 2010 og ender først i januar 2011, hvor Lene Espersen træder tilbage som formand for Det Konservative Folkeparti, der er styrtdykket i meningsmålingerne. Espersen bliver dog på posten som udenrigsminister frem til valget i efteråret 2011 (Blach-Ørsten, 2012).

Feriesagens væsentlighed som politisk sag kan debatteres. Nogle observatører og kommentatorer holdt hele vejen igennem fast i, at Espersen havde skadet Danmarks relation til USA ved ikke at være repræsenteret ved mødet. Andre hævdede, at mødet var et rutinemøde uden den store betydning, og at den nye udenrigsminister ville få rig lejlighed til at møde Hillary Clinton ved andre lejligheder. Mandag Morgen lavede en analyse af sagen efter 2010, hvor bladet konstaterede, at tidligere udenrigsminister, Per Stig Møller, havde haft et højt fravær fra møder i Bruxelles samt at sagen om Lene Espersen havde afstedkommet ikke mindre end 2.715 artikler i diverse danske nyhedsmedier (Blach-Ørsten, 2012). Per Stig Møllers aflysninger af møder i Bruxelles havde dog undsluppet mediedækning.

GGGI-sagen

GGGI-sagen refererer til den internationale organisation Global Green Growth Institute, som Lars Løkke Rasmussen bliver udnævnt til bestyrelsesformand for i 2012. I 2013 rejser Ekstra Bladet en sag om Lars Løkkes rejseudgifter som bestyrelsesformand for GGGI, og denne sag ender med, at daværende udviklingsminister, Christian Friis Bach trækker sig som minister, og at Lars Løkke Rasmussen bliver fokus for en uhyre omfattende nyhedsdækning, der fokuserer på hans rejseaktivitet for GGGI. Friis Bach trækker sig på baggrund af at have givet forkerte oplysninger til Folketinget, og som følge deraf skal to undersøgelser se nærmere på sagen. Den ene skal undersøge, hvorfor Danmark i første omgang valgte at støtte GGGI. Den anden undersøgelse skal kaste lys på sagsbehandlingen i Udenrigsministeriet og ministeriets betjening af udviklingsministeren. I december 2013 ender den ene undersøgelse med, at tre embedsmænd i Udenrigsministeriet skal i tjenstligt forhør, fordi der er begået alvorlige fejl i sagsforløbet. To af embedsmændene ender med at få en såkaldt advarsel for deres medvirken i sagen om rejseregler, men kan beholde deres job. Den tredje

embedsmand fratræder undervejs i forløbet sin stilling, men bliver dog ikke fyret.

Samlet set viser gennemgangen af de to skandaler, at såvel udenrigsministerposten, som Udenrigsministeriet selv, så vel som dets embedsmænd, ikke længere anses som områder, der er hævet over den almindelige befolknings forståelse, som Marcussen beskriver det. I analysen af politiske skandaler i danske nyhedsmedier (Blach-Ørsten, 2011) er ferie-sagen den første »rigtige« medialiserede politiske skandale, der rammer Udenrigsministeriet/en udenrigsminister – selv om f.eks. tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen fik tildelt adskillige »næser« i sin tid som udenrigsminister, så ledte disse næser ikke til samme omfattende, langstrakte og kritiske dækning i nyhedsmedierne, som Espersens »ferie-sag«. Årsagen til dette skal findes dels i det forandrede mediebillede fra især år 2000 og fremefter, hvor konkurrencen mellem nyhedsmedierne skærpes, og dels i den »normalisering« af Udenrigsministeriet, som Marcussen omtaler, der ikke længere hæver hverken ministerium eller minister over hverken nyhedsmediernes eller meningsmålingernes domme. Med Max Webers ord er Udenrigsministeriet blevet afmystificeret, en proces, der kendetegner udviklingen af hele den offentlige sektor fra 1980'erne og fremefter, ifølge Togeby m.fl. (2003), men også en udvikling som skandaliseringen af ministeriet, dets minister og dets embedsmænd har hjulpet på vej.

Medialiseringen af internationale kriser

Siden Galtung og Ruge udgav deres klassiske studie af norske nyhedsmediers dækning af de internationale kriser i Congo, på Cuba og på Cypern i 1965 har der været forskningsmæssigt fokus på, hvilken rolle nyhedsmedier spiller i internationale kriser, krige og konflikter (i dansk sammenhæng f.eks. Holm et al., 2000; Jørndrup, 2005; Kristensen og Ørsten, 2006; Eskjær, Hjarvard & Mortensen, 2015). I sit indledende kapitel skriver Marcu-

ssen, at nyhedsmedierne har en kommerciel interesse i at sælge kriser og katastrofer, en pointe, som Galtung og Ruge også fremhævede. De konkluderede endda, at netop fordi nyhedsmedierne i så høj grad fokuserede på kriser og konflikter, når de dækkede udlandet, var det vigtigt, at nyhedsmedierne i fremtiden i højere grad også skulle beskæftige sig med langsigtede strukturelle forandringer samt kedelige og mere dagligdagsting for også at understrege forholdet mellem kriser, krige og konflikter og en mere almindelig »normal« tilstand.

En anden pointe hos Galtung og Ruge var, at det langt fra er hele verden, som blev dækket mediemæssigt. Særligt elitenationer og nationer som nordmændene følte sig kulturelt beslægtede med blev dækket langt mere end f.eks. Afrika og Asien. Den samme pointe om en »kulturel bias« i udenrigsdækningen gør sig også gældende i dag, hvor USA dækkes massivt, mens hverken Mellemamerika eller Sydamerika, Afrika, Asien osv. dækkes systematisk. Det er således en general pointe i mange analyser af udenrigsstof, herunder også for eksempel af EU, at nyhedsmedierne ofte tager et nationalt udgangspunkt, samt at beskrivelsen af andre lande og kulturer derfor ofte ender med sort/hvide »dem og os-beskrivelser«, hvor alt, hvad der anses som værende i modsætning med det nationale udgangspunkt, ses som enten en afvigelse eller en trussel (Holm et al., 2000; Ørsten, 2004). Kabel (2005: 73) viser i analysen »Verden langt herfra« et nyhedsbillede, hvor op til 75 pct. har fokus på opgøret mellem Vesten og de muslimske lande, og hvor op til 86 pct. af udenrigsnyhederne på DR og TV2 er baseret på nyhedskriteriet konflikt.

Forskningen inden for analyser af krigsdækning fremhæver især, at det nationale udgangspunkt også ofte bliver til en nyhedsdækning, der bakker om op den nationale konsensus (Jørndrup, 2005; Kristensen og Ørsten, 2006) eller måske bliver til direkte

propaganda for nationale synspunkter (Herman og Chomsky, 1988). Danske analyser af nyhedsmediernes krigsdækning i både Irak (Kristensen og Ørsten, 2006) og Afghanistan (Larsen, 2010) viser begge, at nyhedsmedierne i høj grad var med til at skabe konsensus omkring både krigen og krigsdeltagelsen, mens de i mindre grad satte fokus på for eksempel krigenes civile omkostninger.

Nyere studier inddrager i stigende grad de sociale medier og deres rolle i kriser og konflikter. Her finder nogle forskere, at de sociale medier kan være med til at udfordre både nyhedsmedier og myndigheders vidensmonopol, når det drejer sig om dækningen af krise og konflikter (Mortensen, 2016). Andre forskere fremhæver, at skønt de sociale medier tilbyder store mængder af information, så er det stadig sådan, at de traditionelle nyhedsmedier i høj grad udvælger den information, der spredes til det store publikum, ligesom myndigheder i lande med streng informationskontrol ofte har held til at censurere internettet eller via de sociale medier at spore de aktører, som stiller information til rådighed, som myndighederne helst ser holdt skjult (Ali og Fahmy, 2013).

Samlet set er forskningen dog enig om, at medialiseringen af krige, kriser og konflikter i høj grad har gjort nyhedsmedierne til en integreret del af ikke kun national, men også international politik. Samtidig har det gjort krisekommunikation mere kompleks og uoverskuelig. Af samme årsag er den stadige professionalisering af myndighedskommunikation inden for dette område, i Danmark for eksempel professionaliseringen af kommunikationen i Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet, også en del af medialiseringens fortælling (Kristensen og Ørsten, 2006; Mortensen, 2016). Professionaliseringen kan her ses som en del af medialiseringen, hvor »medierne integreres i de politiske organisationer og aktørernes virke«, som Hjarvard (2008: 65) formulerer det.

Professionaliseringen af for eksempel det amerikanske forsvars kommunikation er en lang og kendt historie (Kristensen og Ørsten, 2006), men især fra Golfkrigen i 1991 og fremefter sættes der fokus på, hvordan militæret i højere grad kan drage nytte af medielogikken, så mediedækningen præges af Pentagons fremstilling af krigen snarere end af nyhedsmediernes egen. En indsats, der efterfølgende fik en talsmand for Pentagon til at udtale, at med Golfkrigen havde Pentagon fået den bedste krigsdækning nogensinde (Kristensen og Ørsten, 2006; Mortensen, 2016). Professionaliseringen har også sat sine spor i Danmark. Under Irak-krigen var Forsvarsakademiets såkaldte mediegruppe meget aktive som kilder i nyhedsmedierne, og studier af deres optræden i tv-udsendelser viste også, at medlemmerne af mediegruppen ofte havde held til at fremhæve perspektiver på krigsdækningen, som kunne siges at være i forsvarrets favør, ikke mindst i forhold til at tale den »rene« og teknologiske krig op og på den måde være med til at mindske nyhedsmediernes fokus på civile tab (Kristensen og Ørsten, 2006).

Siden 2003 er professionaliseringen af kommunikationen i Danmark fortsat (Blach-Ørsten, 2016), og militærets fokus på at styre informationer og nyhedsmedier er også fortsat (Aagaard m.fl., 2014). En opgørelse over kommunikations- og pressemedarbejdere i staten, som Finansministeriet offentliggjorde i 2014, viser således, at der er lidt over 400 årsværk sat af til denne funktion. Ser man nærmere på antallet af presse- og kommunikationsmedarbejdere i Udenrigsministeriet (der her også medregner stillinger i Dansk Institut for Internationale Studier og Institut for Menneskerettigheder), er antallet 32, mens antallet i Forsvarsministeriet (herunder forsvarsstab, hjemmeværn m.m.) ifølge redegørelsen har ca. 68 medarbejdere i denne kategori. Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet udgør således to af de ministerier, der har flest ansatte inden for kategorien presse-

og kommunikationsmedarbejder. Under Justitsministeriet har Rigspolitiet, inklusiv politikredse og PET 33 årsværk afsat til presse og kommunikation, mens Statsministeriet klarer sig med 3 ansatte i denne kategori. Charlotte Aagaard, der har været krigskorrespondent for Information i en årrække, skriver i bogen »Frontlinjer«, at udviklingen i relationen mellem nyhedsmedierne og forsvaret fra 2001 til 2014 har udviklet sig fra symbiose (i 2001) til en åben krig om adgang til informationer (2014), hvor Forsvaret gør, hvad det kan for at centralisere kontrollen med information (Aagaard m.fl., 2014).

I en analyse af den seneste udvikling skriver (O'Loughlin, 2015), at verden befinder sig i en tilstand af permanent informationskrig. En verden, hvor nyhedsmediernes accelererede nyhedsdækning søges påvirket og styret af en lang række aktører, hvor de sociale medier kan byde ind med civile dagsordener, men hvor den største sociale medie-succes sandsynligvis er IS' rekrutteringsvideoer. Ser man på medialiseringstesen og dens fokus på medielogikken i forhold til de 12 nyhedsfaktorer, som Galtung og Ruge afdækkede i 1965, er det klart, at de fleste af disse faktorer stadig afspejles i den herskende medielogik i form af en forkærlighed for dækning af kriser, krige og konflikter, et nationalt fokus samt fokus på elitepersoner og elitenationer, som vi kan identificere os med.

Samlet viser indholdsanalyser af medieindholdet i danske nyhedsmedier også, at nyheder fra udlandet, hvad enten der er tale om nyheder omhandlende udenlandsk politik, eller blot tale om nyheder, der omhandler begivenheder i udlandet, i 2012 udgør 13 pct. af det samlede nyhedsudbud i den såkaldte nyhedsuge, uge 46 (Tabel 1).

Selv om nyhedsmediernes interesse for politik, både dansk politik og udenrigspolitik, ofte af politiske aktører i ministerier og styrelser kan opleves som ekstrem, så er det samlede

Tabel 1: Fordeling af enheder efter stofområder

Andel af samlede journalistiske enheder* fordelt på stofområder (pct.)			
Primært stofområde	1999	2008	2012
Diverse indland**	17	16	17
Kultur	22	13	12
Erhverv	13	14	14
Sport	12	13	14
Dansk politik	11	12	10
Kriminal	7	8	9
Udenlandsk politik	4	5	7
Diverse udland**	3	5	6
Privatliv	2	5	4
Forbrug	5	3	3
Retsvæsen	3	2	2
Andet	1	2	1
Medier	0	2	1
Ved ikke	1	1	0
N=	6.471	8.075	7.268

* Eksklusiv debatindlæg, ledere og kommentarer.

** Diverse indland dækker nationale historier uden direkte tilknytning til det politiske system (typisk om regionale eller lokale begivenheder og emner, trafik- og transport, vejr osv.), mens diverse udland dækker tilsvarende udenlandske emner uden direkte tilknytning til politik.

Kilde: Willig et al. (2015).

danske medielandskabs fokus på udenrigspolitik således mere begrænset, og ofte styret af begivenheder (f.eks. en tsunami) frem for et fokus på strukturer (se også Ole Egberg Mikkelsens artikel i dette temanummer). Og ganske ofte ligger nyhedsmediernes fokus på en begivenhed tæt på det politiske flertals vurdering af samme sag, hvilket Hjarvard og Kristensen (2014) har vist i en analyse af danske nyhedsmediers ledere i forbindelse med dansk deltagelse i en række af de senere års krige.

I samme ånd vil de mange forskningsresultater, der er blevet gennemgået ovenfor, kort blive søgt illustreret ved en gennemgang af to nylige begivenheder af stor udenrigspolitisk betydning: USA's atomaftale med Irak, der blev indgået i sommeren 2015, samt den seneste oprapning (marts 2016) af den danske krigsindsats mod IS.

USA's atomaftale med Irak i juli 2015

Den 14. juli 2015 indgås en fælles atomaftale mellem udenrigsministrene fra Iran, USA, Rusland, Kina, Frankrig, Storbritannien og Tyskland samt EU's udenrigschef Federica Mogherini. Denne aftale er kulminationen på, hvad der vel bestemt kan betegnes som en langvarig diplomatisk og politisk krise mellem USA/Vesten/EU og Iran. Aftalen dækkes grundigt i danske nyhedsmedier. Ser man blot på de ledere, som nyhedsmediernes skriver om aftalen, jf. Hjarvard og Kirstensen (2014), viser der sig dog et velkendt billede af den udenrigspolitiske dækning. Skønt visse nyhedsmedier er mere skeptiske end andre, er der en general opbakning til aftalen eller en generel anerkendelse af, at aftalen er nødvendig. Jyllands-Posten og Information er de to aviser, der på lederplads er mest forbeholdne, men dog accepterende over for aftalen.

Jyllands-Posten skriver således i sin leder den 16. juli 2015: »Som den amerikanske mellemstestekspert Aaron David Miller har udtrykt det, så er der hverken tale om en katastrofe eller et gennembrud. Aftalen er udtryk for en handel; Iran er ikke afvæbnet, men er sat under foreløbig kontrol.«

Information er sin leder fra den 15. juli 2015 også forbeholden over for aftalen: »Obama og hans vestlige partnere kalkulerer med, at integration af Iran i den globale økonomi vil neutralisere revolutionsgarden og de iranske nationalkonservative. Det er en antagelse, der før har vist sig at være et luftkastel, nemlig i Kina. Men den risiko er stadig værd at løbe.«

Politikens leder fra den d. 15. juli 2015 bærer overskriften »Historisk diplomati« og kalder aftalen for en »triumf«. Desuden fremhæver lederen fordelene for Danmark: »For små aktører som Danmark gælder det om at bakke helhjertet op om aftalen og med investeringer, samhandel og samarbejde gøre vores for at fylde rammen ud, som diplomatiet har skabt. En god aftale har ingen tabere, kun vindere. Danmark kan og må blive en af dem.«

Også Kristeligt Dagblad er på lederplads, d. 15. juli, meget opbyggende i forhold til aftalen: »Naturligvis har Iran meget at opnå ved at tiltræde resultatet af forhandlingerne. Men det diskvalificerer på ingen måde det kompromis, USA og de andre stormagter er gået ind på. Uden for aftalens tekst ligger det, der er mest usikkert, men også ultimativt mest attraktivt: Perspektivet om et reelt tøbrud mellem parterne, der kan fremme freden i regionen.«

Dansk optrapning i Syrien marts 2016

Den 4. marts præsenterer den danske regering under ledelse af Lars Løkke Rasmussen over for Udenrigspolitisk Nævn planer om at udvide krigen mod IS med F-16-fly, fragtfly og specialstyrker. Planen støttes af et flertal i Folketinget bestående af S, R, V, K, LA og

DF. Denne beslutning, der kan ses som en direkte forlængelse af de beslutninger i andre krige, som Hjarvard og Kristensen (2014) undersøger, mødes med en skepsis og kritik af nyhedsmediernes, især de nyhedsmedier, der kan placeres som centrum-venstre-orienterede (Politiken, Information), mens de centrum-højere-orienterede nyhedsmedier (Berlingske, Kristeligt Dagblad) i højere grad bakker op om beslutningen.

Dette illustrerer, at nyhedsmediernes trods klar politisk konsensus stadig kan vælge at formulere og fremføre kritik af en vedtaget politik. Men hvor Berlingske og Kristeligt Dagblad forholder sig til beslutningen på lederplads, så skriver hverken Politiken eller Information en leder om beslutningen i dagene mellem d. 5. og d. 6. marts. Kritikken kommer i stedet til udtryk i en analyse (Politiken) eller en nyhed (Information).

Lederen i Kristeligt Dagblad d. 5. marts 2016 argumenterer for en opbakning til beslutningen, dog med forbehold for tidligere erfaringer fra krigen i Afghanistan og Iran: »(...) sporene skræmmer for dansk engagement med soldater i Mellemøsten. Ikke desto mindre er det en rigtig beslutning, der blev truffet i Det Udenrigspolitiske Nævn i går, hvor et flertal gav sin opbakning til, at Danmark forstærker sit militære bidrag til kampen mod terrororganisationen Islamisk Stat (IS) i Irak og Syrien.«

Berlingskes leder den 5. marts er mere uforbeholden og vægter især Danmarks forhold til USA i deres argumentation for at bakke op om beslutningen: »For Danmark er det væsentligt at stille op, når USA og de øvrige store allierede nationer beder om det. Som det fremgik af Berlingske for få dage siden, efterlyser USA et væsentligt større dansk bidrag til NATOs fælles forsvar.«

Politiken skriver derimod i en »international analyse«, også fra den 5. marts 2016: »Når

vi overhovedet er tilbage i Irak, er det netop, fordi vi heller ikke dér havde en langsigtet strategi, da vi i 2003 tilsluttede os den amerikanske ledede invasion. Islamisk Stat er i høj grad et produkt af en uigennemtænkt strategi og har derfor rod i andet og mere end rendyrket ondskab og religiøst vanvid. Islamisk Stat er også produkt af en intern regional magtkamp, på samme måde som Taleban i Afghanistan ikke bare var en forlængelse af terrornetværket al-Qaeda, der kunne nedkæmpes militært, men også en repræsentant for en magtgruppe, som i øvrigt igen trænger frem.«

Samme skepsis i forhold til tidligere danske krigsindsatser fremhæves i Information d. 6. marts 2016. Her lyder rubrikken: »Danmark sender igen soldater i krig uden klare retningslinjer for fangehåndtering. Amnesty og oppositionen raser over ny task force, der skal tackle fangesager én for én – når og hvis de opstår. Institut for Menneskerettigheder roser ordningen. Eksperter kalder det absurd, at Danmark vil være med i den beskidte del af krigen og samtidig insisterer på at have rene hænder.«

Professionalisering af den politiske kommunikation

Med udgangspunkt i moderne medialiseringsteori har denne artikel diskuteret, hvordan samfundets institutioner bliver påvirket af nyhedsmediernes og deres logikker, og helt specifikt hvordan denne udvikling kan siges at have påvirket to af de forskellige typer af krisediplomati, der er i fokus i dette temanummer: Krisediplomati forstået som »diplomati i krise« og krisediplomati forstået som »international krisestyring«. Artiklen har argumenteret for, at medialiseringen af politik og den deraf fremherskende medielogik, der præger både indenrigs- og udenrigspolitik, kan lede til et øget fokus på personer og konflikter. Dette fremgår tydeligst i diskussionen af politiske skandaler, en udvikling der på det seneste også har ramt både Udenrigsministeriet, udenrigsministeren og ministeriets

embedsmænd i henholdsvis skandalen om Lene Espersens »ferie-sag« og »GGGI-skandalen«. Der argumenteres for, at skandaliseringen af ministeriet kan have medvirket til, at Udenrigsministeriet er blevet afmystificeret og almindeliggjort, eller normaliseret som Marcussen skriver i sin indledende artikel. Skandaliseringen har således medvirket til at skabe et billede af et ministerium i krise og et ministerium med en helt anden og mindre betydning end tidligere, en udvikling, som en lang række økonomiske beskæringer af Udenrigsministeriet også bekræfter den politiske realitet af.

Medialiseringen leder også til en 24/7-nyhedsstrøm med krav om ministerielle udtalelser og handlinger, ligesom medialiseringen bliver en del af begrundelsen for at udvikle en professionalisering af den politiske kommunikation i både Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet. Men medialiseringen af internationale kriser samt andre typer af nyheder fra udlandet, udgør kun en begrænset del af de emner, som danske nyhedsmedier dækker. Således viser nærmere analyser af nyhedsstrømmen i Danmark, at udenrigsnyheder – af alle tænkelig slags – udgør ca. 13 pct. af nyhederne i en nyhedsuge. Og selv om studier viser, at nyhedsmedielogikken i høj grad kan føre til et fokus på konflikt, så er nyhedsmedielogikken samtidig også national i sit udgangspunkt. Det betyder, at dækningen af internationale kriser ofte vil tage et nationalt udgangspunkt og dermed give dækningen af et præg af national konsensus, hvilket forskningen inden for området gentagne gange har fremhævet. Det nationale udgangspunkt er i artiklen illustreret af to større udenrigspolitiske beslutninger. For det første morgenavisernes dækning af USA's atomaf-tale med Irak i juli 2015, der viser en klar tendens til national opbakning bag beslutningen. Og dernæst en læsning af nyhedsmediernes dækning af den seneste politiske beslutning om optrapning af krigen mod IS, den 4. marts 2016, der viser, at nogle nyhedsmedier trods

massiv politisk konsensus omkring optræning af krigen mod IS stadig kan vælge at formulere en klar kritik af denne beslutning, mens andre nyhedsmedier holder fast i en mere opbyggende dækning.

Litteratur

- Ali, Sadaf R. og Shahira Fahmy (2013), »Gatekeeping and citizen journalism: The use of social media during the recent uprisings in Iran, Egypt, and Libya«, *Media, War & Conflict*, 6(1) 55-69.
- Allern, Sigurd, Ester Pollack, Anu Kantaloa og Mark Blach-Ørsten (2012), »Increased Scandalization: Nordic Political Scandals 1980-2010«, i Sigurd Allern og Ester Pollack, red., *Scandalous: The mediated construction of Political Scandals in four Nordic countries*, Göteborg: NORDICOM, pp. 29-50.
- Altheide, D.L. og Snow, R (1979), *Media Logic*, London/New York: Sage.
- Asp, Kent (2014), »News Media Logic in a New Institutional Perspective«, *Journalism Studies*, 15(3): 256-70.
- Betænkning nr. 1354 (1998), »Forholdet mellem minister og embedsmænd«, Finansministeriet.
- Blach-Ørsten, Mark (2016), »Politikkens medialisering: Et ny-institutionelt perspektiv«, i Stig Hjarvard, red., *Medialisering: Mediernes rolle i social og kulturel forandring*, København: Hans Reitzels Forlag, pp. 185-216.
- Blach-Ørsten, Mark (2014), »Medialisering af diplomatiet«, i Martin Marcussen og Karsten Ronit, red., *Dansk diplomati: klassiske træk og nye tendenser*, København: Hans Reitzels Forlag, pp. 111-28.
- Blach-Ørsten, Mark (2012), *Skandalemaskinen: Politiske skandaler i Danmark*, København: Forlaget Columbus.
- Blach-Ørsten, Mark (2011), »Politiske skandaler i danske medier 1980-2010«, *Tidsskriftet Politik*, 14(3): 7-16.
- Cohen, Yoel (1986), *Media Diplomacy: The Foreign Office in the Mass Communication Age*, London: Frank C.
- Entman, Robert (2012), *Scandal and Silence*, Cambridge: Polity.
- Eskjær, Mikkel Fugl, Stig Hjarvard og Mette Mortensen, red. (2015), *The Dynamics of Mediatized Conflicts*, New York: Peter Lang.
- Finansministeriet (2014), FIU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 186.
- Galtung, Johan og Mari Holmboe Ruge (1965), »The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in four Norwegian Newspapers«, *Journal of Peace Research*, 2(1): 64-90.
- Herman, Edward S. og Noam Chomsky (1988), *Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*, New York: Pantheon Books.
- Hjarvard, Stig (2008), *En verden af medier*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Hjarvard, Stig og Nete Nørgaard Kristensen (2014), »When Media of a Small Nation Argue for War«, *Media, War & Conflict*, 7(1): 51-69.
- Holm, Hans-Henrik m.fl. (2000), *Verden på tilbud*, Aarhus: Ajour.
- Jørndrup, Hanne (2005), »Journalistik – midt i en krigstid«, Ph.D.-afhandling, Syddansk Universitet.
- Kabel, Lars (2005), *Verden langt herfra: en analyse af nyheder og faktaprogrammer i dansk tv*, Aarhus: CFJE.
- Kirstensen, Nete Nørgaard og Mark Ørsten (2006), *Krigen i medierne, medierne i krig*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Larsen, Søren Høgsbro (2010), »Public Sentiment is Everything«: Britiske og danske avisers dækning af krigen i Afghanistan og indflydelsen på den offentlige opinion«, *Tidsskriftet Politik*, nr. 2, pp. 15-25.
- March, James G. og Johan P. Olsen (1989), *Rediscovering Institutions*, Free Press: New York.
- Mazzoleni, G. og W. Schulz (1999), »Mediatization of Politics: A Challenge for Democracy«, *Political Communication*, 16: 247-61.
- McCombs, Maxwell E. og Donald L. Shaw (1972), »The Agenda-Setting Function of Mass Media«, *Public Opinion Quarterly*, 36(2): 176-87.
- Mortensen, Mette (2016), »Medialiseret konflikt: Globalisering, professionalisering og digitalisering«, i Stig Hjarvard, red., *Medialisering – mediernes rolle i social og kulturel forandring*, København: Hans Reitzels Forlag, pp. 219- 41.
- O'Loughlin, Ben (2015), »The Permanent Campaign«, *Media, War & Conflict*, 8(2): 169-71.
- Strömbäck, Jesper (2008), »Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics«, *The International Journal of Press/Politics*, 13(3): 228-46.
- Strömbäck, Jesper og Peter Van Aelst (2013), »Why Political Parties Adapt to the Media Exploring the Fourth Dimension of Mediatization«, *International Communication Gazette*, 75(4): 341-58.
- Strömbäck, Jesper og Frank Esser (2014), »Introduc-

- tion: Making Sense of the Mediatization of Politics», *Journalism Studies*, 15(3): 243-55.
- Thompson, John B. (2002), *Den politiske skandale*, København: Hans Reitzels Forlag.
- Togeby, Lise m.fl. (2003), *Magt og demokrati i Danmark – Hovedresultaterne fra Magtudredningen*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Willig, Ida (2006), *Bag Nyhederne*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Willig, Ida, Mark Blach-Ørsten, Jannie Møller Hartley og Sofie Flensburg (2015), »Journalistiske kvaliteter 1999-2014«, specialrapport, København: Kulturstyrelsen.
- Ørsten, Mark (2004), *Transnational politisk journalistik*, Ph.d.-afhandling, Roskilde: Roskilde Universitetscenter.
- Aagaard, Charlotte, H.C. Mathiesen og Jens Ringmose (2014), *Frontlinjer – med medierne og militæret i krig*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.